

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת בחוקותי

להיות חלק מהמלך

הזהר מסביר שהמצוות הם אברים דמלכא, אדמו"ר הזקן מסביר שאברים נשמעים לנפש מבלי שהיא צריכה לצוות להם, כיצד דווקא הדימוי למילוי הרצון בלי ציווי, מסביר טוב את מעשה המצוות? מדוע לא מוזכר בתורה שכר בעולם הבא, אלא רק בעולם הזה?

פרשתנו פותחת בפסוק 'אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמכם בעיתם'. רש"י על הפסוק כותב כך:

"אם בחקתי תלכו" – יכול זה קיום המצוות? כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו? שתהיו עמלים בתורה.

בפסוק זה אנו מצווים על העמל בתורה ועל קיום המצוות. חז"ל תיקנו לקרוא את פרשת בחקתי סמוך לחג השבועות בו אנו מקבלים את התורה והמצוות.

אברים דמלכא

בפרק כ"ג בתניא אדמו"ר הזקן מבאר הן את מעלתם של המצוות והן את מעלתה של התורה:

ועם כל הנ"ל יובן ויבואר היטב בתוספת ביאור מה שאמרו בזהר, ד"אורייתא וקב"ה כולא חד", ובתיקונים פירשו, ד"רמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא". לפי שהמצוות הן פנימיות רצון העליון וחפצו האמיתי המלוּבש בכל העולמות העליונים ותחתונים להחיותם, כי כל חיותם ושפעם תלוי במעשה המצוות של התחתונים, כנודע. ונמצא, שמעשה המצוות וקיומן הוא לבוש הפנימי לפנימית רצון העליון, שממעשה זה נמשך אור וחיות רצון העליון להתלבש בעולמות.

הזהר כותב שהמצוות נקראות 'אברין דמלכא', על קביעה זו של ספר הזהר אדמו"ר הזקן מחדש חידוש גדול. כאשר הזהר קורא למצוות אברין דמלכא הוא מתכוון דווקא למעשה המצוות – המצוות כפי שאנו עושים ומקיימים אותם. קודם למעשה המצוות שלנו ישנו את הציווי של ה' על המצוות, היה אפשר לחשוב שהזהר אומר 'אברים דמלכא' הוא מתכוון דווקא לציווי של ה' על המצוות. הבנה זו נובעת מהמחשבה שאם הרצון של ה' מקביל למלך, המצוות שהם פרטים של הרצון, מקבילות לאברים של המלך. אך אדמו"ר הזקן מדגיש

ואומר, דווקא כאשר אנו עושים את מעשה המצוות הם נעשות אברים דמלכא. במה דומה מעשה המצוות לאברים דמלכא? אדמור הזקן ממשיך להסביר:

ולכן נקראו "אברי דמלכא", דרך משל, כמו שאברי גוף האדם הם לבוש לנפשו ובטלים לגמרי אליה מכל וכל, כי מיד שעולה ברצונו של אדם לפשוט ידו או רגלו הן נשמעות לרצונו תכף ומיד, בלי שום צווי ואמירה להן ובלי שום שהייה כלל, אלא כרגע ממש, כשעלה ברצונו. כך, דרך משל, החיות של מעשה המצוות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלוּבש בו, ונעשה לו ממש כגוף לנשמה.

כאשר אדמו"ר הזקן מבאר את כוונת הזוהר שהמצוות הם כמו אברים, הוא מסביר שכמו שהאברים נענים לרצון הנפש 'בלי שום צווי ואמירה להן ובלי שום שהייה כלל' כך גם החיות של מעשה מצוות בטל לרצון ה'.

לכאורה אדמו"ר הזקן אומר פה דבר והיפוכו, מצד אחד אנו דנים על מצוות שה' מצווה, ומצד שני הדימוי של המצוות הוא האברים הפועלים כרצון הנפש בלי שום צווי ואמירה להן. כעת יש לנו שתי שאלות: מדוע דווקא מעשה המצוות שאנו עושים נקרא אברים דמלכא? ב. מדוע המצוות מקבילות לאברים הנשמעים לרצון הנפש בלי שום צווי ואמירה?

מלכותו ברצון קבלו עליהם

אדמו"ר הזקן כותב שדווקא מעשה המצוות הוא אברין דמלכא, אם כך המצוות לפני שבאו לידי מעשה לכאורה יהיו מקבילים לרצון המלך. כדי שנוכל להבין את הסברו של אדמו"ר הזקן לדברי הזוהר נתבונן מעט מה קורה לרצון המלך כאשר הוא רוצה דבר מה מנתיניו.

כאשר המלך מצווה לנתיניו לעשות דבר מה למענו, והעם מצידו נענה לו, מתרחש ביניהם תהליך מעניין. נחלק אותו לשלושה שלבים: בשלב הראשון עלינו לשים לב, שכל מציאותו של המלך כמלך תלויה לגמרי ברצונו של העם להמליך אותו, ולצפות ממנו שיביע את רצונו ויצווה אותם. בשלב השני לאחר שנתיניו קבלו את מלכותו ברצון, המלך יכול לצוות עליהם. בשלב השלישי לאחר שהמלך הביע את רצונו וציוה לנתיניו, שוב עומד למבחן רצונו של העם במלך, על ידי השאלה האם העם יענה לבקשתו.

בדרך כלל אנו מבינים את משמעותו של ציווי המלך כדבר חזק שלא ניתן לערער, המבטא את יכולתו של המלך להכפיף את כל תושבי הממלכה תחת ממשלתו. כעת אנו יכולים לשים לב שכל כוחו של המלך נובע מבחירתו של העם בו כמלך, ומבחירתו של העם להיענות לציווי המלך - וכך לממש את מלכותו.

אם כך לאחר שהעם נענה לציווי המלך, אנו יכולים להגיד שכל מה שקרה, זה שהעם רצה שיהיה מלך המגלה את מלכותו, על ידי זה שהעם יענה לציווי. העם והמלך מבטאים יחד את הרצון של שניהם בכך שיהיה מלך המולך על העם. המלך דומה לרצון הנפש להחיות את הגוף, והעם דומה לגוף הנותן מקום להתגלות הנפש.

כאשר אדמו"ר הזקן מסביר את דברי הזוהר שהמצוות הם אברים דמלכא דווקא על מעשה המצוות, הוא מלמד אותנו שהמצוות שאנו עושים מבטאים את הרצון של ה' ושלנו שה' ימלוך עלינו ויתגלה בעולם. דווקא המעשה שאנו עושים הוא כלי לגילוי של ה' כמלך, גם מצד הרצון שלו וגם מצד הרצון שלנו. כמו שכותב אדמו"ר הזקן 'החיות של מעשה המצוות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלוּבש בו, ונעשה לו ממש כגוף לנשמה'.

נעשה ונשמע

במתן תורה אנו עדים לשני אמירות סותרות על הייחס של ישראל לקבלת התורה. מצד אחד כתוב שעם ישראל אומר 'נעשה ונשמע' וכך הוא מבטא את רצונו המלא בקבלת התורה והמצוות. אך מצד שני חז"ל אומרים שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית, כלומר: ה' בעצמו דואג שהם יקבלו את התורה.

לפי דברנו שני אמירות אלו מסתדרות היטב, כאשר ה' מבקש מעם ישראל הוא משאיר להם את הבחירה המלאה לרצות במלכותו, אך לאחר שעם ישראל מקבל את דבריו מתגלה כמה ה' נוכח שכאילו זה לגמרי הוא, וכל ההיענות שלנו היית רק כדי לתת לו כלי-איבר להתגלות.

ונתתי גשמכם בעיתם – שכר מצוה מצוה

בפרשתנו פרשת בחקתי התורה מתארת את השכר המובטח למי שישמור את התורה והמצוות. למרבה הפלא השכר המובטח מתאר מציאות גשמית טובה ומשמחת, אך אינה מתארת את העולם הבא ושכר המצוות לעתיד לבוא. השאלה מתחזקת כאשר אנו מביאים את מאמר חז"ל 'היום לעשותם ומחר לקבל שכרם' אם כך מהי כוונת התורה כאשר היא מתארת את השכר לקיום המצוות כמציאות גשמית טובה?

פעמים רבות כאשר אנו שואלים את עצמנו מהו שכר המצוות, אנו מתכוונים לשאול מהו הגמול שה' נותן לאדם על מאמציו. הסבר זה משאיר את השכר מחוץ לקשר בינינו לבין ה', כל ייעודו הוא לדרבן אותנו לעשיית המצוות. כאשר התורה נותנת שכר למצוות בפרשתנו, היא מדברת על שכר מסוג אחר. ה' מביטיח לנו שהמציאות 'מתאימה' לקיום התורה והמצוות, כאשר אנו נקיים את המצוות, המציאות תזרום ותסתדר והחיים שלנו יהיו שמחים ומאושרים. כאשר אנו מקיימים את המצוות ה' נוכח בתוך המציאות, ועל ידי נוכחות זו הוא נענה לפנייתנו אליו. כאשר ה' נותן לנו שפע בגשמיות הוא מאיר לנו פנים ואומר לנו 'שימחתם אותי כשהתאמצתם לשמור על מצוותי, כעת אני משמח אתכם חזרה'.

ככל שאנו יותר מתאמצים בקיום המצוות, ה' נענה לנו בהטבת המציאות. ככל שאנו מבינים שהמציאות טובה יותר בגלל שה' מאיר לנו פנים כך אנו יותר ויותר רוצים לקיים את מצוותיו, וחוזר חלילה. על כגון זה אמרו חז"ל 'מצוה גוררת מצוה'.